

KESKKONNAAMET

Põltsamaa Vallavalitsus
info@poltsamaa.ee

Teie 22.01.2019 nr 7-1/2019/3-1

Meie 15.02.2019 nr 6-5/19/20-2

Seisukoht Põltsamaa valla üldplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse kohta

Küsite Keskkonnaameti ettepanekuid Põltsamaa valla üldplaneeringu (edaspidi ÜP) lähteseisukohtade (edaspidi LSK) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) kohta. Esitame järgnevad seisukohad ÜP LSK ja VTK täiendamiseks ja koostamisel arvestamiseks Keskkonnaameti pädevusse jäävatel teemadel.

Ehituskeeluvöönd (edaspidi EKV):

1. Ranna ja kalda ehituskeeluvööndit võib kohalik omavalitsus suurendada üldplaneeringuga, ehituskeeluvööndi vähendamine võib toimuda Keskkonnaameti nõusolekul. Soovitav on käsitleda ehituskeeluvööndi vähendamiseks võimalikke asjakohaseid alasid ka ÜP-s.
2. Planeerimisseaduse põhimõttekohaselt muutub kehtetuks varasem ÜP, seega kaotavad kehtivuse ka eelmiste üldplaneeringutega (detailplaneeringutega) seotud seisukohad ja nõusolekud, mis automaatselt üle ei kandu. Seega ei kandu automaatselt üle ka eelmise üldplaneeringuga antud nõusolekud EKV vähendamiseks.
3. ÜP-s on soovitav käsitleda varasemaid, detailplaneeringutega antud EKV vähendamisi. Keskkonnaamet annab nõusoleku EKV vähendamiseks eelkõige planeeringulahendusest lähtudes, seega võiksid planeeringud, mille alusel on EKV vähendatud, olla üldplaneeringu joonisel markeeritud, kuid ei peaks olema kantud ÜP-joonisele. Markeerimine võiks käia näiteks tähtede või numbritega ning ÜP vastavas peatükis või lisa peaks olema loetelu neist DP-dest millega on EKV-d vähendatud.
4. Kui üldplaneeringuga suurendatakse/vähendatakse EKV-d, tuleb see kindlasti ka planeeringujoonisel kujutada.
5. Planeeringu seletuskirjas ja vastavatel joonistel tuleb EKV-d käsitleda, kui toimub EKV lähtejoone määramine. Põltsamaa valda jääb keskkonnaministri 28.05.2004 määrusega nr 58 „Suurte üleujutusosaladega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord“ määratud üks selline jõgi – „Pedja jõgi Utsali külast suudmeni“. Kõrgveepiiri määramisel tuleb lähtuda alaliselt liigniiskete alluviaalsete soomuldade (nn AM mullad) leviala piirist. Kuna nimetatud lõigul praktiliselt AM muldasiid mullastiku kaardil ei esine, tuleks ÜP ja selle KSH koostamisel läbi mõelda, kas selles piirkonnas esinevate üleujutuste tõttu tuleks määrata täiendav (mingil muul alusel põhinev) ehituskeeluvööndi lähtejoon.
6. ÜP-s märkida ära EKV ulatuses erandeid tekitavad olukorrad (metsamaa erisus looduskaitseaduse (LKS) § 38 lg 2, tiheasustusala erisus (LKS § 38 lg 1 p 3). Metsamaa erisust planeeringujoonistel graafiliselt pigem mitte kujutada (ajaliselt liialt muutuv, küll aga

lisada märkusena). ÜP seletuskirjas ja joonistel määratleda üheselt olemasolevad, laiendatavad ja moodustatavad tiheasustusalad (arvestades ka LKS § 41).

7. Üldplaneeringu mastaapi arvestades tuua välja olulisemad LKS § 38 lg 4 ja 5 erisuste alla minevad objektid. Näiteks kavandatavad tehnovõrgud ja rajatised ehituskeeluvööndis, tiheasustusalal olemasolev ehitusjoon, supelrannad, planeeritavad avalikult kasutatavad teed (sh kergliiklusteed), sildumis- ja randumiskohtade võrgustik ning juurdepääsud neile.
8. LKS § 42 kohaselt on supelrand selleks üldplaneeringuga määratud ala veekogu ääres, mille põhiülesanne on inimestele puhkuse võimaldamine Juhime tähelepanu, et LKS § 38 lõikest 4 tulenevalt ei laiene ehituskeeld supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele (eelkõige supelranna teenindamiseks vajalikud rajatised), seega on asjakohane määrata üldplaneeringuga ka supelrannad (sõnastada) ja märkida aladena ka kaardil.

Kaitstavad loodusobjektid, sh Natura, liikide leiukohad:

1. Kujutada maakasutusplaanil ja/või piirangute/keskkonna/looduskaitse vmt joonisel, liikide leiukohtade puhul seejuures arvestades LKS § 53. ÜP-s kajastada loodusobjektide ajaline seis (EELIS-e väljavõtte aeg) ning märkida, et andmed võivad olla ajas-ruumis muutuvad. ÜP-s arvestada konkreetsete objektide kaitse-eeskirjade ja neis seatud tingimustega. Kaitstavate loodusobjektide kattuvus puhke- ja virgestusaladega, külastustaristu. Arvestada projekteeritavate objektidega. Vt altpoolt I ja II kaitsekategooria liikide kujutamine ÜP-s.
2. ÜP KSH-s viia läbi Natura hindamine, arvestades lisaks otsestele mõjudele ka kaudseid ja kumuleeruvaid mõjusid. Sõltuvalt mõjuallika ja/või planeeringu täpsusastmest eelhindamise või asjakohase hindamisena (tehtud peab olema vähemalt Natura-eelhindamine, kui KOV'i või selle mõjualale, nt vahetult KOV piiri taha, jääb mõni Natura ala). Hindamise üheks väljundiks võiks olla teadaolevate objektide-juhtude määratlemine, mille puhul edaspidistes etappides oleks vajalik asjakohane hindamine.

Kallasrada, selle sulgemine ja ümbersuunamine, sellele juurdepääsuvõimalused:

Planeerimisseaduse (PlanS) § 75 lg 1 p 11 kohaselt ÜP ülesanne on kallasrajale avaliku juurdepääsu tingimuste määramine. Lisaks, KeÜS § 39 lg 3 kohaselt otsustatakse kallasraja sulgemine ÜP-ga.

Riiklikul tasemel mitte kaitstavad loodusväärtused:

1. Rohevõrgustik (rohetaristu), vajadusel selle ruumikujude korrigeerimine ja kaitse ning kasutustingimuste seadmine, PlanS § 75 lg 1 p 10. Ruumikujude puhul lähtuda eelkõige kehtestatud maakonnaplaneeringutest.
2. Looduskaitsest tähelepanu omavate kooslustega (sh vääriselupaigad (VEP), pool-looduslikud kooslused (PLK), märgalad) arvestamine, nt nendega arvestamine rohevõrgustiku korrigeerimisel. Riiklikku looduskaitsest tähtsuse minetanud loodusobjektide ja teiste kohaliku tähtsust omavate objektide kohaliku kaitse alla võtmine.

I ja II kaitsekategooria liikide kujutamine ÜP-s:

LKS § 53 lg 1 kohaselt on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud, sama põhimõtet KeA rakendab ka planeeringute puhul.

Seega on kaks võimalust:

1. Koostada planeeringust kaks versiooni – avalik versioon ja ametkondlikuks kasutuseks mõeldud versioon (esimeses I ja II kaitsekategooria liikide leiukohti ja püsielupaiku (PEP) planeeringujoonistel ei kujutata, teisel kujutatakse);
2. Kujutada planeeringu avalikus versioonis I, II ja III kaitsekategooria liike ja PEP-e „tenseeritult“ – näiteks ühe tingmärgiga „kaitstava liigi leiukoht/püsielupaik“, eraldamata kaitsekategooriaid.

Üldjuhul oleks eelistatud teine variant, kus näidatakse ÜP joonistel (sõltuvalt vajadusest ja planeeritavast alast kõiki (nt tiheasustusaladel) või siis maakasutuse planeerimisel olulist tähtsust omavaid (kusagil rohevõrgustikus paiknevate leiukohtade kujutamine võib osutada pigem infomüraks) kaitsealuste liikide leiukohti/püsielupaiku (PEP) ühe tingmärgiga „kaitstava liigi

leiukoht/püsielupaik“, kuid erandina ei kujutata I kaitsekategooria liigi ringikujulisi (ehk otseselt LKS § 50 lõikest 2 tulenevaid) PEP-e. Palume need ringid eemaldada ka „Väärtused ja piirangud“ kaardilt. Antud märkus peab olema ka planeeringu tekstis ja/või legendis kajastatud. Juhul, kui ÜP-ga kavandatakse olulisi maakasutusmuutusi kaitstavate liikide leiukohtades, oleks soovitatav planeeringu piirangute joonistel (juhul, kui sellised vastava täpsusastmega vormistatakse, näiteks tiheasustusaladel) need alad ka vastavalt markeerida (nt alana, kus arendustegevustel arvestada liigikaitse tingimustega), teavitamaks, et antud aladel arendamisel on teatavad looduskaitse kitsendused, mille sisuline pool selgub siis alles arenduse detailsetes etappides.

Juhime tähelepanu, lähteseisundi aruandes tabelis 4 on 11 real nimetuse asemel registrikood (KLO4001284). Palume parandada registrikohaseks nimetuseks - Männitukk "Otimäel".

Kliimamuutustega kohanemine sh üleujutusosalad:

Üleujutusohlike alade määramine (mis ei võrdu LKS § 35 lg 4 kohaste korduvate üleujutustega aladega ega piirdu vaid maandamiskava alusel määratud üleujutusohuga riskipiirkondadega), üleujutusohuga aladel ehitustingimuste seadmine. Põltsamaa vallas eelkõige paisjärvede hoolduse või avariiga seotud ohud.

Metsakasutus:

LSK aruande peatükis 5.2 on märgitud, et määratakse piirkonnad ja tingimused kaitsemetsa aladel. Metsaseaduse § 23¹ märgib, et planeeringuga asula või elamu kaitseks õhusaaste, müra, tugeva tuule või lumetuisu eest või tuleohu vähendamiseks või metsatulekahju leviku tõkestamiseks määratud metsa majandamisel võib kohaliku omavalitsuse üksus kokkuleppel maaomanikuga planeeringuga seada piiranguid uuendusraie tegemisel raieliigile ning lageraie tegemisel langi suurusele ja raievanusele. Seega planeeringuga metsade majandamisele kitsenduste seadmisel peab arvestama maaomanikega ja mõistlik on need kokkulepped ja läbirääkimised teha planeeringu koostamise ja avalikustamise käigus.

Maavarad:

LSK 5.2 on märgitud, et kaalutakse piirkondade määramist, kus geoloogiliste uuringute tegemine kaevandamise eesmärgil on keelatud. Võiks kaaluda ka uute perspektiivsete alade määramist, kuhu võiks tulevikus kaevandamine vajadusel laieneda ja seal laienemist takistavat maakasutust mitte kavandada (eelkõige kinnitatud varuga maardlate juures). Lisaks tuleb käsitleda ala kaevandamisjärgset maakasutust.

Lähteseisu peatükk 13 Maavarad ja maardlad. Juhime tähelepanu, et 01.01.2017 kehtima hakanud maapõueseadusega lõpetati maavarade jagamine kohaliku tähtsusega või riikliku tähtsusega. Palume peatükis liigne osa eemaldada.

Maakasutuse kaardil jääb arusaamatuks mille alusel on määratud Mäetööstusmaa. Otisaare karjäär (Pajusi maardla) lõunas olevad kinnistud on maakatastris mäetööstusmaana kuid kaardil pole näidatud. Kalana maardla on näidatud mäetööstusmaana kuid katastris on tegu maatulundusmaaga. Sopimetsa maardlas pole üldse mäetööstusmaad näidatud. Tapiku turbatootmisala on näidatud mäetööstusmaana, kuid Umbusi mitte.

Lähteseisundi aruandes peatükis 10 on nimetatud, et valla absoluutkõrgused jäävad 20 – 80 m vahele merepinnast. Kus kohas Põltsamaa vallas on koht, mis on 20 m merepinnast (allpool Võrtsjärve taset)?

Samas peatükis on märgitud, et vald paikneb alamsiluri ladestu avamusel. Juhime tähelepanu, et valla lõunaosas on ka keskdevoni avamus.

Mäeeraldiste loetelus ja tabelis 20 on 3 maardlat ja mäeeraldist, mis ei jää Põltsamaa valda: Vanajaagu kruusakarjäär – asub Jõgeva vallas, Jaska liivakarjäär - Mustvee vald, Aimlametsa turbatootmisala - Viljandi vald. Palume parandada eksitav info.

Välisõhk ja müra:

Arvestada tuleb, et tööstus/tootmine, mis on eeldatavalt suurema mõjuga, tuleks planeerida tiheasustusest piisavalt eemale (piisav vahemaa selgitada välja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus). Mõistlik oleks teha vahet suurema ja väiksema heitega/keskkonnahäiringuga tööstusel/tootmisel/tegevusel ning need planeeringus ära defineerida koos neile rakenduvate üldiste reeglitega (st kus saab sellist tegevust teha, kus ei saa). Võimalusel kasutada väiksema heide/keskkonnahäiringuga ala puhveralana suurema heide/keskkonnahäiringuga ala ja elanike/laiema üldsuse poolt igapäevaselt kasutatavate alade vahel. Pargid, terviserajad jms ei sobi kindlasti selleks puhveralaks.

Kuna vallas on küllalt suured põllumajandustootmise ettevõtted, tuleks maakasutuse planeerimisel arvestada nende mõjuga. Olemasolevate farmide saasteaineete hajumiskaarte on sisendiks võimalik saada keskkonnalubade taotlustest.

PlanS § 75 lg 1 p 22 kohaselt on üldplaneeringu ülesanne müra normtasemete kategooriate määramine. Seejuures on olulisemad küsimused nt järgnevad: 1) Millised on piirkondade praegused müratasemed ja kas on probleeme? 2) Millistele aladele millised mürakategooriad (atmosfääriõhu kaitse seaduse § 57) on otstarbekas määrata arvestades kavandatavaid arenguid? 3) Kas kavandatavad müra normtasemed (vt keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid” Lisa 1 on saavutatavad? Kui pole, kas on vaja maad reserveerida (nt müratõkkeks, müravalliks) eesmärkide saavutamiseks? 4) Kas ja kuhu on otstarbekas määratleda vaikkeid alasid? 5) Kas kavandatavad maakasutuse juhtotstarbed on müra mõttes sobilikud?

Jäätmed:

PlanS § 75 lg 1 p 2 kohaselt on üldplaneeringu üks ülesanne kohaliku tähtsusega jäätmekäitluskohtade asukohta ja nendest tekkivate kitsenduste määramine. Sellega seoses on olulisimad järgmised küsimused:

1. Kas ja kuhu oleks vaja kohaliku tähtsusega jäätmekäitluskohta?
2. Kas ja milliseid tingimusi on vaja seada?
3. Kui täpselt tuleks kohaliku tähtsusega jäätmekäitluskoht üldplaneeringus määrata?

Võimalik on kirjeldada kas ainult tekstis, näidata mingi juhtotstarbe kõrvaljuhtotstarbena, näidata eraldi juhtotstarbega või kasutada kõiki neid vastavalt piirkondade eripäradele. Keskkonnaamet lisab, et jäätmekäitlusobjektid tuleb planeerida selliselt, et need ei tekitaks keskkonnahäiringuid (müra, vibratsioon, tolm, ebameeldiv lõhn jms) ja negatiivset mõju elanikkonnale, vältides sellega hilisemaid probleeme. Üldplaneeringu koostamisel tuleb võtta arvesse riigi jäätmekavaga 2014-2020 seatud eesmäärke.

Veekeskond:

ÜP koostamisel tuleks kindlasti arvestada maakasutuse kitsendusi põhjustavate objektidega (reoveepuhastite kujud, puurkaevude sanitaarkaitsealad). Kui planeeringu koostamisel ilmneb, et keskkonnaregistris on andmed ebatäpsed (puurkaevude asukohad, maapinna kõrgused jmt) tuleks Keskkonnaagentuurile teada anda, et andmeid registris korrastada.

Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavas aastateks 2015-2021 ja meetmeprogrammis olevaid suuniseid ja piiranguid ning veemajanduskavaga seatud eesmäärke ja meetmeid tuleb arvestada üldplaneeringu koostamisel. Samuti vajavad käsitlemist olemasolevad reoveekogumisalad, perspektiivis ühiskanalisatsiooniga kaetavad alad ja seonduvad kitsendused, sh heitvee suublasse juhtimine veehaarete läheduses.

Veeseaduse § 24¹ lg 3 näeb ette, et üldplaneeringusse kantakse lisaks reoveekogumisalale ka perspektiivis ühiskanalisatsiooniga kaetava ala. Palume teemat ÜP koostamisel arvestada.

Teeme ettepaneku täiendada lähteseisundi peatükki 11 keskkonnaministri 23.04.2012 käskkirja nr 366 ära nimetamisega, kus kinnitati Põltsamaa linna ja valla Siluri-ordoviitsiumi veekihi tarbevaru aastani 2039. Varuga palume arvestada ÜP ja KSH koostamisel.

Veekogude nimedes tuleks kasutada keskkonnaregistri kohast nimetust (näit Kamari järv). Kui Keskkonnaregistris on mõni veekogu märgitud nimetuna aga kohalikud elanikud kasutavad kindlat nime, siis võiks ÜP-s (või selle KSH-s) teha ettepanek registris sellele nime andmiseks (lähteseisukohtades on näiteks antud nimi Lustivere paisjärvele, mis registris on nimetu (VEE2054970)).

Kiirgus:

Lähteseisukoha peatükis 20 toodud radooniriski levilate kaardi (Eesti Geoloogiakeskus, 2004) kohaselt on vald madala kuni kõrge radooniriski alal, kus lokaalselt võib esineda kõrge ja madala radoonisaldusega pinnaseid. Vallas esineb ka karstialasid, mis on tuntud kui potentsiaalselt radooniohtlikud alad. Kui hoone asub karsttühiku või -lõhe kohal, võib radoon migreeruda nende kaudu majade siseõhku. KSH koostamise käigus tuleks selgitada välja, kas on esinenud radooniga probleeme ja kas mingis piirkonnas vajaks teema täpsustamist. Teeme ettepaneku lisada teema ka KSH väljatöötamise kavatsusse.

Üldised tähelepanekud:

Juhime tähelepanu, et Lähteseisu lk-del 54, 98, 99, 100, 113 on kirjas Saduküla. Saduküla ei asu enam Põltsamaa vallas, vaid Jõgeva vallas. Lk 54 oli kirjas ka Pööra külas asuvad objektid ja ka Pööra küla asub Jõgeva vallas.

Tekstides on mitmeid tähevigu (näit „eeldatalt“, „Ühisgümnaasium“, „uutused“ jne) ja viiteid („Error! Reference source not found.“) mis on vigased. Palume tekstid üle vaadata enne veebilehel avalikustamist.

Kokkuvõtvalt on Keskkonnaamet seisukohal, et koostatud lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus on asjakohased ja piisavad, kui üldplaneeringu ja selle KSH koostamisel arvestatakse meie kirjas toodud ettepanekute ja soovitusetega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ena Poltimäe
juhataja
Lõuna regioon

Ivo Ojamäe 730 2252
ivo.ojamae@keskkonnaamet.ee